

ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ

МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

ГОНЧАРОВА І. С.

УДК [378.091.2:378.015.311](043.3)

ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ як належність людської особистості кільком або багатьом культурам пов'язана з детериторизацією культури, перетворенням її на сукупне надбання людства. Завдяки діалогу культур людина стає незмірно багатше й вільніше. Культура людини, рівень її самосвідомості виявляється саме в особистій причетності до подій загальнопланетарного, полікультурного масштабу [5, с. 92].

Не можна не помітити, що епоха глобалізації в культурі супроводжується інтенсивним туристським обміном, що призводить до обміну думками про цивілізаційні основи існування соціальних інститутів і взаємозалежного запозичення цінностей і стереотипів різних суспільств. Отже, туризм формує й змінює стереотипи сприйняття іншої культури, розвиває способи адаптації особистості туриста в іншому культурному середовищі, сприяє розвитку навичок соціалізації й ресоціалізації. Відтак, важко переоцінити значущість проблеми формування полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму загалом та необхідність осучаснення змісту

їхньої полікультурної підготовки в навчально-виховному процесі ВНЗ зокрема.

Останніми роками інтерес вітчизняних та зарубіжних дослідників до проблеми полікультурності в контексті підготовки фахівців різних галузей значно посилюється (див., наприклад, праці Т. Атрощенко, В. Бойченко, Л. Бурман, З. Гасанова, О. Гукаленко, О. Доморовської, В. Євтуха, М. Князевої, В. Морозова, С. Черепанової та ін.).

Питанням розробки соціально-педагогічних технологій у системі професійної освіти у сфері туризму з урахуванням міжкультурної спрямованості професійної діяльності майбутніх менеджерів туризму присвячено роботи С. Дмитрук, Л. Лук'янової, С. Некрасова, Н. Свентицької, О. Севаст'янової, М. Скрипник, Б. Тахохова, В. Федорченка, Н. Фоменко, Г. Цехмістрової, Г. Щуки та ін. Додаткового аналізу потребує питання вивчення можливостей інтеграції змісту полікультурної підготовки майбутніх менеджерів туризму при викладанні фахових дисциплін у контексті формування їхньої полікультурної компетентності в освітньому процесі ВНЗ, що й визначає *мету* цієї статті.

Аналіз наукових розвідок українських та зарубіжних учених, у

центрі уваги яких постає проблема формування полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму (Л. Кнодель [7], М. Панфілова [10], В. Федорченко [11], В. Цибух [9] та ін.), дозволив нам сформулювати сутність досліджуваного явища, а саме те, що полікультурна компетентність майбутніх менеджерів туризму становить інтегративну якість особистості майбутнього професіонала, яка формується в процесі навчання у ВНЗ та включає систему полікультурних знань, умінь, навичок, інтересів, потреб, мотивів, цінностей, полікультурних якостей, досвіду, соціальних норм і правил поведінки, необхідних для повсякденного життя та діяльності в полікультурному суспільстві, що реалізується в здатності вирішувати завдання професійної діяльності під час позитивної взаємодії із представниками різних культур (соціальних груп національностей, рас, релігійних конфесій).

Сутнісні характеристики полікультурної підготовки студентів можуть визначатися згідно з теоретичними засадами різних педагогічних підходів. Так, на думку Т. Зюзіної, культурологічна підготовка у вищій школі може розглядатися як система навчання, виховання й розвитку студента в процесі оволодіння комплексом полікультурного знання, представленого нормативними та елективними дисциплінами цього напрямку, як-от: „Культурологія”, „Основи етики та естетики”, „Релігієзнавство” та ін., „Історія української культури”, „Історія мистецтва”, „Етика бізнесу” тощо, які варіативно представляються в навчальних планах деяких українських університетів [6, с. 277 – 278]. Полікультурна підготовка, таким чином, постає в якості органічного

складника циклу гуманітарної підготовки у ВНЗ.

Полікультурну підготовку студентів у вищих навчальних закладах також визначають як цілеспрямований педагогічний процес формування соціокультурної компетентності, гуманітарної ерудованості, загальної культури в результаті оволодіння знаннями з дисциплін „Культурологія”, „Основи етики та естетики”, „Релігієзнавство” тощо [4; 8; 12 – 14]. У контексті нашого дослідження додамо, що полікультурна підготовка майбутніх менеджерів туризму також ставить на меті формування їхньої полікультурної компетентності.

Отже, зміст полікультурної підготовки зумовлений номенклатурою культурологічних навчальних дисциплін (і нормативних, і елективних навчальних дисциплін, що представлені в навчальному плані); характером відбору, систематизації та дидактичної організації культурологічного знання, логікою його вивчення; способами здійснення індивідуальних духовно-інтелектуальних практик (зокрема, літературно-аналітичних, мистецько-аналітичних, біографічно-аналітичних). Зміст полікультурної підготовки на рівні навчального предмета подається на рівні навчальних програм; відповідно – циклу навчальних дисциплін – на рівні змісту комплексу навчальних програм. Зміст освіти є варіативним і на рівні виокремлених дисциплін, і за умов їх перетворення у фундаментальний міждисциплінарний цикл, дидактичну цілісність [6, с. 278].

У ході нашого дослідження ми з'ясували, що більшість сучасних українських і зарубіжних педагогів розглядають три рівні інтеграції, що мають свою логічну структуру, яка складається з базису (коопера-

тивної дисципліни), завдання (проблеми базової дисципліни), знарядь (теоретичного й технологічного інструментарію базової й суміжних дисциплін) [1–3; 8].

Першим рівнем інтеграції є асиміляція дисциплінарного інструментарію. Такі взаємодії між дисциплінами здійснюються у формі міжпредметних зв'язків, що забезпечує послідовне відображення в змісті предметів об'єктивних взаємодій, які існують у природі. Міжпредметні зв'язки визначають систему відношень між знаннями, уміннями й навичками, які формуються в результаті послідовного відображення в засобах, методах і змісті навчальних дисциплін тих об'єктивних зв'язків, які існують у реальному світі. Вони є педагогічним еквівалентом дидактичних зв'язків, які реалізуються в навчальному процесі [1, с. 28].

Другий рівень дидактичної інтеграції – це синтез наук, які взаємодіють, на основі якоїсь базової дисципліни. При цьому виключається просте механічне злиття інформації цих дисциплін або поглинання одного предмета іншим. При такій інтеграції відбувається внутрішньодисциплінарний синтез, який поєднує різні теорії в рамках одного предмета. Такий синтез має діалектичний характер, дає можливість урахувати також диференціацію знань, є методом досягнення єдності наукових знань [Там само, с. 33].

Третій рівень дидактичної інтеграції – формування нової навчальної дисципліни із власним предметом вивчення (створення цілісної інтеграційної системи, зокрема інтегративного курсу) [Там само, с. 41].

Отже, ми вважаємо, що інтеграція змісту полікультурної підготовки майбутніх менедж-

жерів туризму в процесі вивчення фахових дисциплін на основі принципів відбору відповідного змісту (системності, відповідності значенневого й процесуального аспектів діяльності, єдності інтеграції й диференціації, інтегративності, антропоцентризму, культуровідповідності, полікультурної компетентності) і принципів структурування цього змісту (міждисциплінарності, ієрархічності, гнучкості й варіативності) з урахуванням критеріїв комплексності, соціальної й полікультурної значущості, доступності, оптимуму, педагогічної забезпеченості, сприятиме процесу ефективного формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму.

На першому рівні інтеграції змісту полікультурної підготовки студентів у процесі вивчення фахових дисциплін нами було відібрано навчальні дисципліни культурологічної спрямованості у структурі фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму та проаналізовано зміст цих навчальних дисциплін щодо можливостей формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців цієї спеціальності. Такі дисципліни переважно представлено в циклах соціально-гуманітарної підготовки та фундаментальної, природничо-наукової й загальноекономічної підготовки студентів, а саме: „Історія української культури”, „Історія України”, „Філософія”, „Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, „Географія туризму”, „Туристичне країнознавство”, „Екологія”. У циклі професійної та практичної підготовки, який є найбільш представленим у кількісному відношенні у структурі загальної фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму, лише одна дисципліна – „Комунікативний менедж-

мент” – має відношення до вирішення проблеми формування полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму, хоча у визначенні її мети та завдань ці проблеми не відображені прямо.

Проведений нами аналіз робочих програм навчальних дисциплін з підготовки бакалаврів напряму 6.140103 „Туризм” галузі знань 1401 „Сфера обслуговування” дає підстави зробити висновок про те, що, попри чітко виражену полікультурну спрямованість професійної діяльності менеджерів туризму, зміст начальних дисциплін їхньої фахової підготовки лише частково вирішує проблему формування полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму, а цикл професійної та практичної підготовки майбутніх фахівців у сфері туризму практично залишає цю проблему поза межами своєї уваги.

На другому рівні інтеграції змісту полікультурної підготовки студентів у процесі вивчення фахових дисциплін ми ставили на меті організацію взаємодії навчальних дисциплін культурологічної спрямованості в процесі вирішення проблеми формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців туристського профілю.

Так, майбутні менеджери туризму, вивчаючи історію української культури, отримали знання щодо особливостей первісних форм культури, культури Стародавнього Сходу, античності як типу культури, виникнення християнства, Середньовічної культури, культури Київської Русі як феномену східнохристиянської культури, культури доби Відродження й Просвітництва, західноєвропейської та української культури XIX – поч. XX ст., провідних тенденцій розвитку сучасної світової й української культури.

У межах навчальної дисципліни „Історія України” студенти вивчали теми, які сприяли формуванню полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму: витоки українського народу та його державності, визвольна боротьба України в різні періоди її існування, соціально-політичний та соціально-економічний розвиток України в різні часи, національно-державне відродження українського народу, незалежна Україна в сучасному світі.

У межах навчальної дисципліни „Філософія”, вивчаючи тему „Філософія культури”, студенти опанували знання про культуру як соціальне, матеріально-духовне явище, про конкретно-історичні типи існування культури, про спадкоємність та новаторство в розвитку культури, про національне та загальнолюдське в культурі, про соціодинаміку культурного життя, про рівноправність і діалог культур, про культуру як систему соціальних норм, цінностей, ідеалів, про ідеал культурної людини. Вивчаючи тему „Філософія цивілізацій”, студенти ознайомилися з основними критеріями визначення типів цивілізацій, характерними особливостями та протиріччями сучасної світової цивілізації, структурою цивілізаційних основ розвитку сучасного людства.

Зміст дисципліни „Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” спрямовано на формування професійної комунікативної компетенції, яка розглядається як мовна поведінка, що є специфічною для академічного і професійного середовища. Мовна поведінка вимагала набуття лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної компетенції, що є необхідним для виконання завдань, пов'язаних з навчанням та майбутньою професійною діяльністю менеджерів

туризму. У контексті нашого дослідження інтерес викликала саме соціолінгвістична компетенція як важливий результат вивчення дисципліни „Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”, що спрямована на розвиток розуміння й тлумачення різних аспектів культури та мовної поведінки в професійному середовищі. Саме соціолінгвістична компетенція сприяє розвитку вмінь, характерних для поведінки в різних культурних і професійних ситуаціях.

До змісту навчальних дисциплін „Географія туризму” та „Туристичне країнознавство” було введено такі важливі теми з погляду формування полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму, як культурно-історичні ресурси туризму, географія культурно-пізнавального та подієвого туризму, географія релігійного туризму та паломництва, політична, економічна та історична характеристика країни з погляду туризму, соціальна характеристика та культура країни, характеристика туристичних регіонів світу тощо.

У межах вивчення теми „Міжкультурна комунікація в індустрії туризму” (навчальна дисципліна „Комунікативний менеджмент”) студенти отримали знання щодо ролі й місця туризму в міжкультурній комунікативній взаємодії, поняття, проблем та особливостей міжкультурного спілкування, поняття культури в міжкультурній комунікації, типології культур, національних стереотипів, міжкультурної компетентності менеджера туристичної організації, особливостей національних стилів ділового спілкування в країнах Європи, Азії, Африки та Америки, мови жестів у різних культурах та країнах світу.

Отже, інтеграція змісту полікультурної підготовки студентів у процесі вивчення фахових дисциплін на другому рівні здійснювалася за допомогою синтезу навчальних дисциплін культурологічної спрямованості та збагачення їхнього змісту додатковими модулями з метою формування когнітивного, мотиваційно-ціннісного та практико-діяльнісного компонентів полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму.

На третьому рівні інтеграції змісту культурологічної підготовки студентів у процесі вивчення фахових дисциплін нами було розроблено та впроваджено в освітній процес ВНЗ інтегративний спецкурс „Туризм як діалог культур”, головна мета якого полягала у формуванні полікультурної компетентності майбутніх менеджерів туризму.

Завдання спецкурсу передбачали: закріплення знань студентів про феномен культури, її типи й різновиди, найпоширеніші культурні традиції; розвиток уявлень студентів про культурне різноманіття світу, сучасні тенденції глобалізації, феномен полікультурності; формування вербальних та невербальних вмінь і навичок студентів у процесі міжкультурної взаємодії; ознайомлення студентів з інноваційними процесами в туризмі та новими видами туристичної діяльності; формування та розвиток професійних вмінь міжкультурної взаємодії для майбутньої професійної діяльності в умовах сучасного полікультурного світу.

Спецкурс „Туризм як діалог культур” став одним з базових у полікультурній підготовці фахівців для сфери туризму й гостинності, тому що знання й розуміння міжкультурних відмінностей і у сфері організації туристського бізнесу в полікультурному середовищі, і на рівні обслуговування гостей різних

національностей допомагали здійснювати ефективну міжкультурну взаємодію, знімати ризики виникнення культурного шоку.

Отже, трирівнева інтеграція змісту полікультурної підготовки майбутніх менеджерів туризму в процесі вивчення фахових дисциплін сприяла формуванню когнітивного, мотиваційно-ціннісного й діяльнісно-поведінкового компонентів полікультурної компетентності студентів: вони отримали цілісні, міцні та ґрунтовні знання про феномен культури, її типи й різновиди, найпоширеніші культурні традиції; у них сформувалися чіткі уявлення про культурне різноманіття світу, сучасні тенденції глобалізації, феномен полікультурності, принципи, способи, прийоми міжкультурної взаємодії та запобігання конфліктів, зумовлених культурними відмінностями; вони усвідомили соціальну значущість полікультурних цінностей і на теоретичному рівні, і на рівні особистісної важливості.

Перспективи подальших розвідок у межах досліджуваної теми ми пов'язуємо із вивченням зарубіжного досвіду інтеграції змісту полікультурної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму та його впровадженням в освітній процес ВНЗ України.

Література

1. **Безрукова В. С.** Интеграционные процессы в теории и практике : монография / В. С. Безрукова. – Екатеринбург : Екатеринбург. гос. инж.-проект. ин-т, 1994. – 152 с.

2. **Берулава М. Н.** Интеграция содержания образования / М. Н. Берулава. – М. : Педагогика, 1993. – 170 с.

3. **Гломозда В. Г.** Вивчення тем інтегративного характеру як спосіб здійснення

міжпредметних зв'язків / В. Г. Гломозда // Педагогіка : Респ. наук.-метод. зб. – Вип. 30. – К., 1991. – С. 17–20.

4. **Голік Л. О.** Полікультурна освіта в Україні / Л. О. Голік, Т. В. Клищенко, М. Ю. Красовицький, Г. І. Левченко // Завуч. – 1999. – № 29/35 (жовтень). – С. 3–4.

5. **Дубасенюк О. А.** Проблема полікультурної підготовки студентів у зарубіжній педагогічній науці і практиці / О. А. Дубасенюк, Н. В. Якса // Професійна освіта: педагогіка і психологія : польсько-український, україно-польський щорічник / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Вип. Х.11. – Ченстохова – К., 2010. – С. 91–98.

6. **Зюзіна Т. О.** Культурологічна підготовка студентів у вищих навчальних закладах: теоретико-методологічні засади змісту освіти : монографія / Т. О. Зюзіна. – Луганськ : Вид-во ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – 384 с.

7. **Кнодель Л. В.** Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в странах-членах Всемирной туристской организации : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Кнодель Людмила Владимировна. – Киев, 2008. – 465 с.

8. **Кульгина Л. А.** Интегративная основа качества процессов и результатов обучения студентов вуза / Л. А. Кульгина // Сиб. пед. журн. – 2009. – № 2. – С. 65–75.

9. **Культура і освіта фахівців туристської сфери : сучасні тенденції та прогнози : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13 – 14 жовт. 2004 р.) / редкол. : В. І. Цибух та ін. ; М-во освіти і науки України. – К. : Б. в., 2005. – 654 с.**

10. **Панфилова М. В.** Профессионально-личностная идентификация как фактор

становлення майбутнього менеджера по туризму : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Панфилова Марианна Васильевна. – Краснодар, 2008. – 253 с.

11. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму / В. К. Федорченко. – К. : Слово, 2004. – 472 с.

12. Advances in Modern Tourism Research : Economic Perspectives / ed. by A. Matias, P. Nijkamp, P. Neto. – Physica-Verlag HD, 2007. – 370 p.

13. Information and Communication Technologies in Tourism 2007 : Proceedings of the International Conference in Ljubiana, Slovenia, 2007. – Vienna : Springer, 2007. – P. 279–288.

14. Nieto S. Affirming Diversity : The sociopolitical context of multicultural education. 2-nd edition / S. Nieto. – White Plains, N.Y. : Longman Publishers, 1996. – 420 p.

References

1. Bezrukova, V. S. (1994). Intehratsionnyie protsessy v teoryi y praktyke : monohrafiya. Ekaterynburh [in Russian].

2. Berulava, M. N. (1993). Intehratsyia sodержaniya obrazovaniya. Moscow: Pedahohyka [in Russian].

3. Hlomoza, V. H. (1991). Vyvchennia tem intehrativnoho kharakteru yak sposib zdiisnennia mizhpredmetnykh zviazkiv. *Pedahohika*. Resp. nauk.-met. zb. Vyp. 30, 17–20 [in Ukrainian].

4. Holik, L. O., Klynchenko, L. O., Krasovytskyi, M. Yu., Levchenko, H. I. (1999). Polikulturna osvita v Ukraini. *Zavuch*, 29/35 (zhovten), 3–4 [in Ukrainian].

5. Dubaseniuk, O. A., Yaksa, N. V. (2010). Problema polikulturnoi pidhotovky studentiv u

zarubizhnii pedahohichnii nauksi i praktytsi. *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia: Polsko-ukrainskyi, ukraino-polskyi shchorichnyk*. Vyp. X.11. Chenstokhova-Kyiv, 91–98 [in Ukrainian].

6. Ziuzina, T. O. (2009). Kulturolohichna pidhotovka studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh: teoretyko-metodolohichni zasady zmistu osvity. Luhansk : Vyd-vo LNU im. Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

7. Knodel, L. V. (2008). Teoryia y praktyka podhotovky spetsyalystov sfery turyzma v stranakh-chlenakh Vsemyrnoi turystskoi orhanyzatsyy. Doctor's thesis. Kyiv [in Russian].

8. Kulhyna, L. A. (2009). Intehrativnaia osnova kachestva protsessov y rezultatov obucheniya studentov vuza. *Syb. ped. Zhurn*, 2, 65–75 [in Russian].

9. Kultura i osvita fakhivtsiv turystskoi sfery: suchasni tendentsii ta prohnozy (2004). Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Kyiv [in Ukrainian].

10. Panfylova, M. V. (2008). Profesiionalno-lychnostnaia identyfikatsyia kak faktor stanovleniya budushcheho menedzhera po turyzmu. Candidate's thesis. Krasnodar [in Russian].

11. Fedorchenko, V. K. (2004). Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky fakhivtsiv dlia sfery turyzmu. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].

12. Matias, A., Nijkamp, P., Neto P. (2007). *Advances in Modern Tourism Research: Economic Perspectives*. Physica-Verlag HD, 2007 [in English].

13. Information and Communication Technologies in Tourism 2007: Proceedings of the International Conference in Ljubiana, Slovenia, 2007. Vienna: Springer, 279–288 [in English].

14. Nieto S. (1996). Affirming Diversity: The socio-political context of multicultural education. 2-nd edition. White Plains, N.Y.: Longman Publishers [in English].

* * *

Гончарова І. С. Інтеграція змісту полікультурної підготовки майбутніх менеджерів туризму в освітньому процесі ВНЗ

У статті проаналізовано можливості інтеграції дисциплін фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму в контексті покращення їхньої полікультурної підготовки в освітньому процесі ВНЗ. Доведено, що зміст полікультурної підготовки майбутніх менеджерів туризму зумовлено номенклатурою культурологічних навчальних дисциплін за фахом та засобами здійснення індивідуальних навчально-виховних практик. На рівні навчального предмета зміст полікультурної підготовки подається в змісті навчальних програм; відповідно, циклу навчальних дисциплін – на рівні змісту комплексу навчальних програм. Відштовхуючись від тривірневої моделі інтеграції змісту полікультурної підготовки фахівців, авторка на основі аналізу наявних робочих програм навчальних дисциплін з підготовки майбутніх менеджерів туризму визначає можливості синтезу навчальних дисциплін культурологічної спрямованості та збагачення їхнього змісту додатковими модулями, а також описує особливості впровадження в навчально-виховний процес ВНЗ інтегративного спецкурсу „Туризм як діалог культур”, головна мета якого полягала у формуванні полікультурної компетентності майбутніх фахівців цього профілю.

Ключові слова: майбутні менеджери туризму, полікультурна компетентність, інтеграція змісту полікультурної підготовки, дисципліни фахової підготовки, освітній процес ВНЗ.

Гончарова И. С. Интеграция содержания поликультурной подготовки будущих менеджеров туризма в образовательном процессе вуза

В статье проанализированы возможности интеграции дисциплин профессиональной подготовки будущих менеджеров туризма в контексте улучшения их поликультурной подготовки в образовательном процессе вуза. Доказано, что содержание поликультурной подготовки будущих менеджеров туризма обуславливается номенклатурой культурологических учебных дисциплин по специальности и средствами осуществления индивидуальных учебно-воспитательных практик. На уровне учебного предмета содержание поликультурной подготовки представлено в содержании самих учебных программ; соответственно, цикла учебных дисциплин – на уровне содержания комплекса учебных программ. Отталкиваясь от трехуровневой модели интеграции содержания поликультурной подготовки специалистов, авторка на основе анализа существующих рабочих программ учебных дисциплин по подготовке будущих менеджеров туризма определяет возможности синтеза учебных дисциплин культурологической направленности и обогащения их содержания дополнительными модулями, а также описывает особенности внедрения в учебно-воспитательный процесс вуза интегративного спецкурса „Туризм как диалог

культур”, главная цель которого состоит в формировании поликультурной компетентности будущих специалистов данного профиля.

Ключевые слова: будущие менеджеры туризма, поликультурная компетентность, интеграция содержания поликультурной подготовки, дисциплины профессиональной подготовки, образовательный процесс вуза.

Goncharova I. S. Integration of Content of Polycultural Training of Future Managers of Tourism in Educational Process of Higher Educational Establishments

The article deals with the analysis of the possibilities of integration of the disciplines of professional training of future managers of tourism in the context of improvement of their polycultural training in the educational process of a higher educational establishment.

The author proves that the content of polycultural training of future managers of tourism is preconditioned by the nomenclature of culturological disciplines and means of carrying out individual educational practices. The content of polycultural training at the level of a discipline is represented inside the syllabi, whereas the cycles of disciplines reflect it at the level of a complex of syllabi.

Based on the three-level model of integration of the content of polycultural training of specialists, the author analyzes the existing syllabi of disciplines of professional education of future managers in the sphere of tourism and defines the possibilities of their synthesis (disciplines of culturological direction) and their enrichment with the help of additional modules. She also describes the peculiarities of implementation of the integral special course “Tourism as a Dialogue of

Cultures” into the teaching and educational process of a higher educational establishment, the main aim of which is to shape polycultural competence of future managers of tourism.

Keywords: future managers of tourism, polycultural competence, integration of content of polycultural training, disciplines of professional training, educational process of higher educational establishments.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2017 р.

Прийнято до друку 21.11.2017 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.